

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗП(ПТ)О НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ІЗ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЗАГАЛОМ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Лебідь О. М.;

старша викладачка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін, майстер виробничого навчання Державного навчального закладу

"Буцький політехнічний професійний ліцей",

сmt. Буки, Черкаська обл., Україна

Суспільству вигідно підтримувати всіх людей, створюючи для них умови, в яких всі будуть рівні, якщо поза існуванням такого суспільства, деякі люди мали би менше можливостей. Людський інтелект має велику цінність. Якщо людина має певні розумові вади, в певних видах інтелектуальної праці вона може проявляти суперздібності. Тому суспільство і підтримує людей з обмеженими можливостями, немає впевненості хто, де саме зробить відкриття, послужить іншим так, як ніхто інший, чи буде це випускник закладу інклюзивної освіти, чи колишній двієчник. Тому, відкинувши всі моральні принципи, і мислячи лише меркантильними стандартами, навіть тут ми можемо зробити висновок, що інклюзивна освіта потрібна, необхідна в будь-якому суспільстві, у державі, яка має жителів та владу з високим інтелектом, правильним вихованням і добре розвиненим логічним мисленням. Ми беремо натхнення у більш розвинених країн, тому їхні надбання в даному напрямку є дуже важливими.

Як саме держава може підтримати людей з особливими потребами? Це – безкоштовне навчання, спеціально розроблені освітні програми та плани, відповідно до потреби групи осіб з певними вадами, та до кожного здобувача індивідуально. Перед тим як розпочати навчання, майбутнього здобувача освіти перевіряють. Необхідно дослідити особливості здоров'я, які можуть заважати навчатись, щоб у майбутньому прибрати бар'єри. Такі оцінювання проводяться періодично, і під час навчання також. Перед поступленням у професійний заклад

освіти, учні в школі перевіряються кожні три роки, їхні досягнення і здібності, відповідно до наявних обмежень. Відповідно до проведених періодично перевірок вносяться корективи у навчальні плани різних здобувачів освіти. Залучення до обговорення батьків, опікунів особи, яка навчається, фахівців із різних дисциплін, при розробленні індивідуальних навчальних планів.

Часто людям з особливими потребами легше навчатись віддалено. Проте це суперечить соціалізації, яка необхідна будь-якій особі. Тому навчальні заклади, які приймають до себе різні категорії студентів, мають бути пристосовані і обладнані під специфічні потреби. Це стосується випадків, коли в групі навчаються люди з особливими потребами разом з іншими. Важливо не розділяти людей, якщо це фізично можливо, під час повноцінного навчання. Залучення осіб, які навчаються, з особливими потребами, і до гуртків, уроків творчості, різного студентського активу. Ці рішення являються міжнародним досвідом, до якого прислухається українська влада.

Забезпечити осіб з особливими потребами спеціальними методичними матеріалами, відповідно до їх можливостей – також один із надбань міжнародного досвіду, який переймає Україна. Також можна створити умови для постійного проживання людей у навчальних закладах.

У США право дітей на інклюзивну освіту закріплено на законодавчому рівні. Вирішальним документом у цьому питанні став Закон «Про освіту осіб з ООП (особливими освітніми потребами)» (1990), у якому вперше було замінено поняття «дитина з інвалідністю» на «дитина з особливими освітніми потребами» і визначено шість принципів надання інклюзивних послуг. [1]

Італія до цього часу – єдина європейська країна, яка досягла 99,6% включення учнів з ООП у загальну середню освіту. Насправді, згідно з «Законом про освіту» в шкільній системі Італії не існує спеціальних шкіл або класів.[1]

Корисним видається і досвід іншої європейської держави – Республіки Австрії. До 80-х років ХХ століття у цій країні працювала система спеціальної освіти для дітей з порушеннями зору та слуху, порушеннями опорно-рухового апарату, інтелектуальними порушеннями, емоційними та комплексними

порушеннями розвитку. [1] З кінця 40-х до початку 80-х років XX століття така система зазнавала все більшої сегрегації, що спричинило громадський рух за участі батьків дітей з ООП, учителів, працівників різних медичних установ і закладів освіти, які керувалися ідеями рівноправності, зокрема в освіті. У 1983 році вони об'єдналися в єдину організацію, яка звернулася до Міністерства освіти, та запропонувала реалізувати пілотний проект з інтегрованого навчання дітей з ООП. [1]

Інклюзивна освіта дітей з ООП у Королівстві Бельгії урегульована на рівні законодавства, зокрема Закону «Про спеціальну освіту», ухваленого в 1970 році. Цей Закон був суттєво доповнений Декретом Уряду 28 липня 1978 року. Сьогодні кожна дитина з ООП має право навчатися у закладі загальної середньої освіти за місцем проживання. [1]

Наприкінці 40-х років XX ст. у Королівстві Нідерланди домінувала розвинута система спеціальних закладів освіти. У країні існувало сім типів спеціальних шкіл. І вже в 1948 році їх кількість виросла вдвічі. А кількість учнів з ООП, які потребували спеціальних освітніх послуг, у 1948-1977 роках збільшилась у п'ять разів (відповідно 24 і 120 тис. осіб). [1]

У 1989 році Міністерство освіти Швеції ухвалило нормативно-правовий документ «Навчальний план», який забезпечив нову стратегію державної політики у сфері освіти. [1] Починаючи з 1986 року в країні не функціонують спеціальні школи. Усі діти навчаються у закладах загальної середньої освіти, а необхідну додаткову допомогу їм надають у філіалах Національного медичного центру, розташованих по всій країні. [1]

Освітою у Федеративній Республіці Німеччини опікується не загальнодержавне міністерство, а кожна окрема федеральна земля. Наповнення навчально-методичних програм, критерії оцінювання знань, кількість і спеціалізація закладів освіти вирішується на місцевому рівні. Але реальні зміни в школах розпочалися після ратифікації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, відповідно до якої кожна школа має бути інклюзивною. [1]

У 1994 році у Королівстві Норвегії було розпочато реформу системи закладів

загальної середньої освіти, за результатами якої були закриті спеціальні школи. Тому всі заклади освіти є інклюзивними. Відтак згідно із Законом «Про освіту» (1998) було закріплено право на навчання дітей з ООП у закладах освіти за місцем їх проживання. Крім того, вищезазначеним законом визначено, що учні, які під час навчання демонструють труднощі, мають право на спеціальну підтримку і допомогу спеціального педагога. [1]

Інклюзивна освіта у Фінляндській Республіці передбачає створення диференційованого освітнього середовища, коли один клас поділено на дві групи: першу становлять учні з типовим розвитком, а другу – учні з ООП. Викладання предмета здійснюється двома вчителями (іноді до них приєднується спеціальний педагог або асистент учителя). [1]

Як бачимо, європейський досвід удосконалення загальної середньої освіти показує, що спеціальних шкіл не має бути. Що стосується закладів професійної освіти: у деяких професіях можуть бути люди з обмеженими можливостями. А там, де вони можуть працювати, вони ніяк не повинні відділятися від інших. Це стосується і навчальних закладів. Необхідно наголосити ще на такому нюансі: проблеми зі здоров'ям, які трапляються, настільки різні, що при неможливості працювати в даній сфері одним людям з особливими потребами, існує така можливість для інших людей з обмеженими можливостями, проте іншими проблемами зі здоров'ям, які не заважають тут працювати.

Тому всі заклади професійної освіти повинні бути обладнані спеціальними доповненнями для людей з ООП, які можуть працювати в сфері, до якої вони готують людей, мати в колективі спеціальний персонал та індивідуальні плани навчання, методичні матеріали, доступні для таких студентів.

У нашій країні як і всьому світі з різних причин зростає кількість дітей із відхиленнями у розвитку. Останнім часом міжнародна спільнота запропонувала використовувати для дітей із порушеннями термін «діти з особливими освітніми потребами», який стосується однаковою мірою як інвалідності у важкій формі, так і середніх за ступенем порушень. Діти з особливими освітніми потребами – поняття, яке широко охоплює всіх учнів, чії освітні потреби виходять за межі

загальноприйнятої норми. Воно стосується дітей з особливостями психофізичного розвитку, обдарованих дітей та дітей із соціально уразливих груп (наприклад, вихованців дитячих будинків тощо).[2]

У дохристиянські часи слов'яни-язичники не виявляли нетерпимості до осіб з певними розладами чи каліцтвами, ставилися до них милосердно. У X ст. в Київській Русі, яка на той час була впливовою європейською державою, почала формуватися система церковної благодійності. Закони держави визначали коло осіб, які потребували допомоги, та осіб, які мали ними опікуватись. Із прийняттям християнства у 988 р., розбудовою церков, храмів і монастирів, розпочався етап благодійності щодо осіб з порушеннями розвитку, що було зафіксовано та унормовано у тогочасних державних законах. При монастирях існували заклади, в яких таких осіб не лише доглядали, а й намагалися навчити ремесел, елементів грамоти. Таким чином, як свідчать історичні та архівні джерела, у Київській Русі навколо дітей з порушеннями розвитку була створена атмосфера громадської опіки та співчуття.[3]

Отже, як ми бачимо, у всі часи люди намагались залучити один одного по максимуму до роботи, пристосувати до праці і людей з обмеженими можливостями, а будь які зрушення в бік їх приниження, чи знищення ще в дитинстві, як в Спарті, є однакою деградації, гальмування розвитку в певній спільноті. Бо кожна людина може приносити різну користь, просто треба вміти використовувати свої позитивні риси на благо суспільства і самому собі.

Список використаних джерел

1. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навч. посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. С. 28-38.
2. Інклюзивна освіта: проблеми та шляхи впровадження в опорному ЗЗСО (з досвіду Яблуніцького ліцею). URL: <https://naurok.com.ua/inklyuzivna-osvita-problemi-ta-shlyahi-vprovadzhennya-v-opornomu-zzso-z-dosvidu-yablunickogo-liceyu-295526.html> (дата доступу 05.07.2024).

3. Колупасва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.